

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Dubium I. Quæ & quam varia sint vitia charitati opposita; & speciatim an
& quale peccatum sit odium, acedia, invidia, discordia & contentio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

rum, quos citauimus, & colligitur, ex dictis in 1. & 3. assertionione. Denunciatur enim crimen Prælato etiam vt iudici, saltem secundario, vt dictum.

Dixi tamen, *seruato iuris ordine*; quia in particulari videndum est, an adsint circumstantiæ requisitæ, vt siue per viam inquisitionis, siue accusationis, contra reum iure possit procedi, iuxta ea, quæ in materia de Iustitia dicuntur. Neq; enim iure communi videtur Prælatus, præcise vt Pater, adeoq; sine iuris ordine, occultum crimen ita sibi denunciatum, quamuis confessum, publicè suo arbitratu posse punire, nisi delinquens talem pœnam spontè velit acceptare, iuxta cap. *Inquisitiones*, de accusationibus; vbi dicitur, *nullum esse pro crimine, super quo aliqua nõ laborat infamia, seu clamor in sinuatio nõ præferit, propter dicta huiusmodi* (paucorum denuntiantium) publice puniendum.

Et si possit prælatus, cum opus videbitur, cogere confcios, ad crimen iuridicè etiam denunciandum, vel accusandum, seu contestandum, vt rectè docet Bannes loc. cit. excommuni, quod quidem etiam locum habet, quando delictum Prælato solum vt

Patri denunciatum fuit, nec iam ex correptione fraternali seu Paterna fructus debitus speratur. Alias si priuata alicuius vel aliorum familiarium monitio, testiumue inductio profutura videretur, non existimarem eam hoc casu prætermittendam.

ASSERTIO IX. Quin etiam non obstante denuncia-
tione fraternali, & ordine correptionis, quoties-
cunque contra peccatum correptum, si non inter-
uenisset correptio fraternali, licite potuisset, aut et-
iam debuisset iuridice procedi (seu via inquisitio-
nis, seu accusationis) roties etiam poterit ita pro-
cedi, post correptionem fraternali; siue delinquens
alioqui sit iam emendatus; & siue spes sit emenda-
tionis, siue non sit. Ita contra varios aliter sentien-
tes rectè docent Bannes & Valentia locis citatis.
Ratio est. Quia via correptionis fraternali nil præ-
iudicat correptioni iuridicæ, & habet vtraque suum
proprium ac speciale finem sibi propositum: illa
vt emendetur delinquens, hæc, vt iustitiæ admini-
stratione, consultum sit bono publico; de
qua plura inferius, de iu-
stitia.

Q V Æ S T I O VI.

De vitijs Charitati oppositis, vt Odio, Schismate, Bello, Scandalo &c.

S. Thomas 2. 2. q. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. & 43.

Absoluetur hæc quæstio nouem dubitationibus. I. Quæ & quàm varia sint vitia Charitati opposita: ac speciatim, an & quale peccatum sit odium, acedia, inuidia, discordia & contentio. II. Quid, & quantum peccatum sit schisma; & quæ sint pœnæ schismaticorum, & quid si Pontifex fieret schismaticus, aut hereticus; denique quid faciendum tempore schismatis. III. De Bello, ac primò quanam conditiones vniuersim ad iustum bellum requirantur. IV. Quomodo dubia belli causa examinanda sit, & diiudicanda. V. Quanam circa belli prosecutionem obseruanda sint; speciatim an & quomodo in bello liceat occidere, in seruitutem redigere, vel spoliare etiam innocentes, itemque spolia & bona ab hostibus iusto bello capta, vel etiam pretio aut dono accepta ad quos spectent. VI. De Circumstantijs belli, personam & tempus concernentibus: an Clericis; atque etiam diebus festis liceat bellare. VII. De rixâ, duello, & seditione. VIII. De scandalo, quid, quotuplex, & quale peccatum sit scandalum, & an semper sit peccatum, consilio, præcepto, ope, vel ad malum cooperari, vel à bono impedire. IX. An & quâ ratione bona seu spiritualia, seu temporalia dimittenda sint propter scandalum.

D V B I V M I.

Quæ, & quàm varia sint vitia Charitati opposita; ac speciatim an, & quale peccatum sit odium, acedia, inuidia, discordia, & contentio.

S. Thomas 2. 2. q. 34. 35. 36. 37. & 38.

EGimus hæcenus de charitate, eiusque obiecto, & actibus, præceptisque affirmatiuis, nunc de vitijs ei oppositis, adeoque præceptis negatiuis agendum est. Opponuntur autem charitati, secundum varios eius actus, varia vitia. Primo enim ratione primarij actus, qui est amor, oppo-

nitur illi odium. Secundo ratione gaudij, opponitur ei acedia & inuidia. Tertio ratione pacis, sex alia vitia, nimirum discordia, contentio, schisma, bellum, rixa, & seditio. Quarto, ratione beneficentiæ, quæ extertum charitatis actum diximus, opponitur ei scandalum, de quibus ordine cum S. Thomâ agemus.

Et.

Et quod ad odium spectat, id duplex est, vnum vocatur *abominationis*, quo nempe alterum tanquā indignū nostra amicitia seu benevolentia abominamur: id quod præcepto charitatis amori aduersatur. Alterum vocatur odium *inimicitie* seu malevolentia, quo alicui volumus malum, quia malum, nimirum eo præcise, vt ipsi male sit; oriturque facile ex odio abominationis, vt proinde communiter vtrumque soleat esse coniunctum.

2 Odium vero tam erga Deum, quam proximum (quæ inter se specie distinguuntur) est ex suo genere mortale; illudque omnium grauissimum. Potest tamen vtrobius excusare à mortali, tum inaduerterentia seu imperfectio actus, tum etiam, quoad proximi odium, paruitas materia, præsertim si loquamur de odio inimicitie: odisse verò peccatores præcise, qua tales sunt, malum non est, ex psalmo 138. v. 21. *Nonne qui oderunt te Domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam.* & ib. v. 22. *Perfecto odio oderam illos: & inimici facti sunt mihi.* Id enim aliud non est, quam peccata illorum auersari, adeoque nonne connexum hoc, hominem in peccato esse; quod ipsum est vere amare, ex S. Thoma q. 25. a. 6. & hic q. 34. a. 3.

3 Sicut etiam alteri malum velle, non eo præcise, vt illi male sit, sed sub ratione alicuius boni, non semper est illicitum, nempe quando malum illud volumus solum alteri, secundum ordinem diuinæ dispositionis, idque propter aliquod maius bonum quod merito pluris æstimamus quam malum proximi: Secus, si secundum leges charitatis minus æstimare debeamus boni illius carentiam, quam malum proximi.

Vnde velle temporalem interitum inimicis Ecclesiæ, alioqui non conuertendis, non est illicitum, nec mortem corporis (iuxta diuinam dispositionem) ei, cuius vitam tibi nosti exitialem; nec desperato alioqui peccatori morbum corporis, vt inde corrigatur; semper interim retento, affectu amicitie seu benevolentia debito, vt malum illud non optemus nisi in quantum est necessarium ad eiusmodi bonum, semperque potius optantes, vt sine omni proximi malo bonum illud obtineatur.

4 Eodem modo sub ratione boni iustitie velle possumus reis debitam pœnam, seruato debito ordine iuris, ac cum debitis circumstantijs: Sicut etiam damnatis omnibus, imò etiam peccatoribus in terra existentibus, in genere, saltem sub conditione, si non conuertantur, æternam damnationem sub ratione boni iustitiæ diuinæ, iuxta illud Psal. 9. v. 18. *Conuertantur peccatores in infernum &c.* In particulari autem & absolute alicui viuenti id malum velle, nunquam licet, sicut nec mortem vlli, ob spem seu cupiditatem hereditatis, vt recte Nauarrus cap. 15. n. 10. & cap. 23. n. 24. ex communi. Plura videri possunt apud S. Thomam hic q. 34. & Valentiam q. 11. punct. 2. præter ea, quæ diximus tom. 2. disp. 2. q. 6. dub. 6. & q. 4. dub. 3.

5 Acedia, de qua S. Thomas q. 35. accipitur dupliciter. Primo generatim pro tristitia de quocunque spirituali bono, siue opere cuiuscunque virtutis, adeoque pro quâdam animi remissione in quibuscunque virtutum actibus; quæ non est peccatum speciale, sed ei virtuti oppositum, cuius actionem

exercendam animus horret ac refugit, nec distinctum ab eo peccato operis, quod ex ea consequitur ex communi S. Thomæ q. 35. a. 1. 2. & 4. ad 3. Secundo accipitur pro speciali vitio, gaudio charitatis opposito, quo quis tristatur de bono diuino à nobis exercendo, aut obtinendo, quatenus ob adiunctam difficultatem apprehenditur vt malum proprium, iuxta S. Thomam a. 2. & 3. ad 2. *Exemplum est*, inquit Caietanus a. 2. *Si quis in tantum elongatus sit ab amore celestis Patris, & Patria, vt cum audit & cogitat, statutum sibi esse, vt sit cum sanctorum & domesticis Dei, de hoc tristetur.*

Est autem peccatum mortale ex suo genere; nisi videlicet excuset vel paruitas materia, cum bonum illud non est debitum sub mortali; aut imperfectio actus; seu ob indeliberationem; seu quia non peruenit ad tantam malitiam, vt quis absolute & simpliciter refugiat spirituales communionem cum Deo, sed secundum quid tantum, vt difficilis, aut actu voluntatis hypothetico; nollem, si non deberem (magis interim voluntate simpliciter parata, ad seruandas, absque periculo mortalis peccati, diuinæ amicitia leges, vt indicauit S. Thomæ a. 3. & clarius Syluester V. Acedia n. 2. Qua ratione etiam à mortali excusari potest (secluso speciali lapsus seu tepiditatis periculo, scandalo, &c.) qui tristatur de statu perfectionis assumpto, paratus interim implere, quod vult.

Inuidia, de qua S. Thomas q. 36. nihil aliud est, iuxta eundem a. 2. *quam tristitia de bonis alicuius, in quantum alter excedit tristitiam in bonis:* seu quod idem est, tristitia de bono alicuius, quatenus in alio, nobis aliquo modo simili, existens, hoc ipso propria excellentiam videtur minuere, cum tamen interim reuera non minuat. Est ex suo genere peccatum mortale; nisi vt in simili dictum inaduerterentia seu imperfectio actus, aut paruitas materia excuset, iuxta S. Thomam ibidem a. 3. vbi addit, *aliquos primos motus inuidie inueniri quandoq; etiam in viris perfectis, qui sunt peccata venialia.*

Oritur inuidia frequenter ex pusillanimitate, iuncta superbiam; nec est nisi ad æquales, aut fere æquales, eosque aliquo modo excellentes & prælatos; iuxta Aristotelem 2. Rhet. cap. 10. Estque vitium capitale, iuxta Gregorium. 31. Moral. c. 31. & S. Thomam a. 4. Cuius filia sunt, odium, suffragatio, detractio, exultatio in aduersis proximi, & in prosperis afflictio.

Quomodo autem nonnulli affectus, in quibus est zelus, siue æmulatio, item nemesis siue indignatio, tristitia item de alieno bono, quatenus reuera nobis noxium est, & habeant cum inuidia quandā affinitatem, & ab ea nihilominus distinguantur, explicat S. Thomas q. 36. a. 2. Summa est. Zelus siue æmulatio est tristitia de bono alterius, non ex eo, quod ipse habet bonum, sed ex eo, quod nobis bonum illud deest. Qui zelus circa bona temporalia potest esse cum peccato, vel sine peccato: circa bona vero honesta laudabilis est, iuxta illud 1. Cor. 14. v. 1. *Æmulamini spiritualia.*

Nemesis siue indignatio est tristitia de bono alterius, in quantum indigno accidit. Quæ circa bonum honestum locum non habet; sed solum circa bona temporalia, quæ dignis & indignis accidere

possunt.

possunt. Quæ tamen ipsa tristitia laudabilis non est, siquidem ea quæ sunt attendantur, prout subsunt diuinæ prouidentia dispositioni; & prohibetur psal. 36. v. 1. *Noli emulari in malignantibus: neque zelaueris facientes iniquitatem.* Et psal. 72. v. 2. *Pene effusi sunt gressus mei, quia zelauit super iniquos, pacem peccatorum videns.* Indignari vero de peccato proximi indignis beneficia conferentis, per se non est illicitum.

Denique tristari de bono alicuius, in quantum nobis vel alijs noxium est, per se non esse peccatum, tradit S. Gregorius 22. Moral. c. 11. vbi ait: *Euenter plerumque solet, ut non amissa charitate, & inimici nos ruina lætificet, & rursum eius gloria sine inuidia culpa contristet, cum & ruente eo, quosdam bene erigi credimus, & proficiente illo, plerosque iniuste opprimi formidamus.*

10 Discordia, de qua S. Thomas q. 37. aliquando generatim dissensionem voluntatum & actionum significat; quæ per se nec bona est, nec mala: Nam in malo dissentire bonum est; & concordia malorum pessima. Aliquando sumitur strictius pro dissensione circa bonum. Sed nec ista vniuersim mala est, ut si bonum illud debitum non sit, cuiusmodi est ingressus religionis, iuxta S. Thomam a. 1.

Tertio sumitur pro vitiosa dissensione voluntatis circa bonum debitum, quæ semper quidam mala est, iuxta Apostolum Gal. 5. dissensiones inter opera carnis numerantem; Sed per se vitium speciale non est, utpote ei virtuti opposita, cuius bonum respicit: nisi cum quis ita à proximo discordat, ut simul eius quietem mentis, adeoque pacem voluntarie lædat; seu in ipso bono ad charitatem spectante dissentiat: quo modo in proposito consideratur iuxta S. Thomam loc. cit. tanquam vitium paci charitatis oppositum in corde.

Eius grauitas considerari debet, tum ex ipsa per se læsione pacis, an grauis sit: tum ex materia subiecta, in qua dissentitur, an sub mortali debita &c. tum ex animi deliberatione, cum indeliberatio & paruitas materiae etiam hac in re læpè à mortali excusent; iuxta S. Thomam. cit. a. 1.

11 Contentio, de qua S. Thomas q. 38. hic accipitur pro vitio speciali, opposito paci charitatis in ore, quod itidem Gal. 5. inter opera carnis numeratur, & iuxta S. Thomam a. 1. describi potest; Vitiosa pugna verborum cum proximo, pacem charitatis lædens.

Vitiosa autem est, vel quia veritatem impugnat; vel quia inordinato modo, aut etiã temerè, seu solo contradicendi studio, cum læsione pacis, aut charitatis, dictum alterius impugnat, ex quorum utroque simul, sicut & ex animi deliberatione prauitas ipsi aestimari debet, quãquã ratione modi per se raro fit peccatum mortale, nisi ob scandalum consequens, seu adiectas contumelias iuxta S. Thomam a. 1. Oritur tum quandoque ex ignorantia; tum plerumque ex inani gloria, vel etiã superba sui ipsius æstimatione, qua quis proprio sensui nimium tribuit, & addictus est, vt ex S. Gregorio 31. Moral. c. 31. notauit S. Thomas cit. q. 38. a. 2.

Plura hac de re egimus supra disp. 1. q. 9. dub. 5. vbi de disputationibus cum hæreticis actum. Quomodo autem diuersitas opinionum in scientijs alijsque disciplinis, itemque dissensiones aliæ in rebus agendis ad salutem non necessarijs, charitati non aduersentur, dictum est supra quæstione 4. dub. 1.

DVBIVM II.

Quid, & quantum peccatum sit schisma, & quæ sint pœna schismaticorum; & quid si Pontifex fieret Schismaticus aut hæreticus; denique quid faciendum tempore schismatis.

S. Thomas 2. 2. q. 39. ad. 4.

12 Quantum ad primum, schisma est peccatum speciale, quo quis se ab Ecclesiæ vnitatem separat; eaque, quantum in se est, scindit & diuidit; siue quis directe se à solo capite Ecclesiæ, qui est Romanus Pontifex, siue à reliquo corpore, siue ab utroque, separet iuxta S. Thomam q. 39. a. 1.

Contingit schisma varijs modis. Primo, aut solo proposito, aut ipso etiam opere externo, quo proprie consummatur, ut homicidium.

Secundò, aut per formalem & expressam intentionem schismatis, aut per virtuale & indirectam intendendo v.g. aliquam hæresim, vel superstitionem, vel dignitatis prærogatiuam: omnis enim hæreticus, formaliter etiam schismaticus est, iuxta S. Thomam a. 1. ad 2. Caietanum ibidem, Valentiam q. 5. pun. 1. licet non contra, ut dicitur.

13 Tertio, vel in actu signato, adeoque cum hæresi, diserte videlicet negando vnitatem Ecclesiæ, vel auctoritatem supremam Pontificis in vniuersam Ecclesiam, quem communis doctrina reputat hæreticum, ut ait Caietanus v. schisma; male tamen addens, *caeterum si in dubium forte reuocetur, an sit hæreticus, propterea quia non videtur in sacris Concilijs damnata hæc hæresis;* quæ verba in recensionibus editionibus merito prætermissa sunt iuxta ea quæ docuimus supra disp. 1. q. 4. dub. 3. & 4. aut in actu solum exercito, adeoque sine hæresi, dum quis videlicet in ipsa praxi, summum Pontificem pro suo aut Ecclesiæ capite non vult agnoscere, vel vniõnem seu communicationem debitam cum reliquo corpore recusat seruare.

14 Quo spectant etiam illi iuxta Caietanum; qui absque legitima auctoritate congregant Synodos, vel legitime dissolutas prosequuntur, & quotquot ita se gerunt, tanquam si Ecclesiæ membra non essent. Tales sunt etiam qui absque legitime cõtione Pontificiam sedem ac munus inuadunt; præsertim legitimo Pontifice etiamnum existente.

Vnde moraliter solum inieligendum est, quod ait Hieronymus in cap. 3. epistolæ ad Titum: *Et si schisma in principio aliqua ex parte possit intelligi diuersum ab hæresi, tamen nullum schisma non sibi aliquam confingit hæresim, ut recte ab Ecclesia recessisse videatur.*

15 Quarto proinde contingere potest separatio, vel quoad mores tantum, ut si quis ceremonias contra comunem totius Ecclesiæ consuetudinem & consensum velit introducere, aut etiam quoad fidem.

Quinto